

HADI MİRZƏZADƏ (110)

Azərbaycanın görkəmli dilçi alimi, türkoloq, filologiya elmləri doktoru, professor Hadi İsmayıl oğlu Mirzəzadə 1908-ci ildə Bakı şəhərində anadan olmuşdur. İbtidai və orta təhsilini Bakı şəhərində alan Hadi Mirzəzadə 1925-ci ildə V.İ.Lenin adına Azərbaycan Dövlət Darülfünunun (indiki BDU) Şərq fakültəsinə daxil olmuş, 1929-cu ildə həmin fakültənin dilçilik şöbəsini bitirmişdir. 1931-ci ildən respublikanın müxtəlif orta və ali məktəblərində dərs deməyə başlayan Hadi Mirzəzadə Şamaxı və Naxçıvan pedaqoji məktəblərində, o cümlədən Azərbaycan Pedaqoji İnstitutunda, Qazax Pedaqoji İnstitutunda baş müəllim, kafedra müdiri, dekan vəzifələrində çalışmışdır. Görkəmli dilçi alim 1950-ci ildən başlayaraq Azərbaycan Dövlət Universitetinin ümumi dilçilik kafedrasının dosenti vəzifəsində çalışaraq öz dolğun, məzmunlu mühazirələri ilə müəllim və tələbələr arasında böyük hörmət qazanmışdır. O, 1953-1955-ci illərdə Bolqarıstan hökumətinin dəvəti ilə Sofiya Universitetinə müasir türk dilindən mühazirə oxumağa getmişdir.

Azərbaycan dilinin tarixi qrammatikasının yaradıcılarından olan Hadi Mirzəzadə sonralar Azərbaycan Dövlət Universitetinin filologiya və şərqşünaslıq fakültələrində "Azərbaycan dilinin tarixi" kursundan mühazirələr oxumuş, elmi-pedaqoji kadrların hazırlanmasında böyük xidmət göstərmişdir. Görkəmli alimin elmi-pedaqoji fəaliyyətinin böyük bir hissəsi Azərbaycan Dövlət Universiteti ilə bağlı olmuşdur. O, 1961-ci ildən həmin ali məktəbin "Ümumi dilçilik kafedrası"nın professoru seçilən Hadi Mirzəzadə ömrünün sonuna qədər vəzifədə çalışmışdır.

Görkəmli dilçi öz elmi əsərlərində Cəlil Məmmədquluzadənin, Mirzə Ələkbər Sabirin, "Molla Nəsrəddin" jurnalının dilini tədqiq etmiş və bu sahədə "Cəlil Məmmədquluzadənin dili" (1945), "Sabirin şeir dili haqqında bəzi qeydlər" (1946), "H.Mehdinin hekayə dili" (1947), "Nizami söz haqqında" (1947), "C.Cabbarlının dili" (1950), "Osman Sarıvəllinin bədii dili və üslubu haqqında bəzi qeydlər" (1956), "M.Füzulinin dili" (1965) və s. əsərlərini yazmışdır. Hadi Mirzəzadə 1947-ci ildə "XIX əsr Azərbaycan nəsr dili" adlı namizədlik, 1960-cı ildə "Azərbaycan dilinin tarixi morfoloqiyası" mövzusunda doktorluq dissertasiyası müdafiə etmişdir. Onun "Azərbaycan dilinin tarixi morfoloqiyası", "Azərbaycan dilinin tarixi sintaksisi", "Azərbaycan dilinin tarixi qrammatikası" kimi kitabları dilçilik elminə də bu gün də istifadə edilən əsərlər siyahısındadır. Alim Azərbaycan dilinin tarixini araşdırarkən, qədim və orta əsr türkdilli abidələrə, XVI əsrdən başlayaraq orta əsrlərə aid rəsmi sənədlərə, eləcə də şifahi xalq ədəbiyyatına müraciət etmiş, Azərbaycan dilinin tarixi, tarixi qrammatikası üçün əsas mənbə olan dialekt və şivələri də diqqətdən kənar qoymamışdır. Hadi Mirzəzadə "Azərbaycan dilinin tarixi qrammatikasına aid materiallar (fonetika-morfoloqiya)", "Azərbaycan dilinin tarixi qrammatikası (köməkçi nitq hissələri)". Azərbaycan dilinin tarixi fonetikasına dair qeydlər", "Azərbaycan ədəbi dilində işlənən ərəb və fars sözləri lüğəti" (S.Ə.Cəfərov, İ.Hacıyev və Ç.F.Bağirovla birlikdə), "Azərbaycan dilinin tarixi morfoloqiyası". "Azərbaycan dilinin tarixi sintaksisi" və s. kitabların müəllifidir.

Şabanova Aysel (ADU)

Xanhüseynova Amalya (ADU)